

I denne serien ser vi på ulike sider ved empowerment og på hvordan og i hvilken grad det blir tatt i bruk i praksis. Dette er tredje artikkel i serien.

Rusa

på egne muligheter

De er rusfrie og resultatorienterte. Jeanette Rundgren og Monica Borghagen har funnet fram til egen kompetanse og drømmer. Nå lærer de å starte sin egen bedrift. Tidligere rusavhengige Lise Aasmundstad i REHABpiloten viser vei.

TEKST: ELISABETH ARNET ■ FOTO: ANN-ELIN WANG

Daglig leder og gründer av REHABpiloten, Lise Aasmundstad, er et levende forbilde for de to kvinnene. REHABpiloten er et attførings- og rehabiliteringstilbud for LAR-pasienter, som går på metadon eller subutex, og tidligere rusavhengige.

Lise har vært rusavhengig størstedelen av livet og går på metadon på 11. året. REHABpiloten er sprunget ut av hennes egen attføring, med studier i journalistikk, film og entreprenørskap.

Ser at det nytter

Jeanette Rundgren (32) har gått både livsmestringskurset «Ta Styring» og ER-bedrift i REHABpiloten (ER - Entreprenørskap i rehabilitering). Hun har fått et nytt liv, med håp, tro og drømmer – og en masse kunnskap om hva som skal til for å realisere drømmene sine.

– Lise har også fått meg til å stå fram som det jeg er, nemlig LAR-pasient, med den kompetansen livet som rusavhengig har gitt meg. Som rusavhengig lærte jeg å aldri gi opp. Og Lise viser i praksis at det nytter, sier Jeanette.

LEARNING BY DOING: Jeanette Rundgren (t.v) og Monica Borghagen i full konsentrasjon med markedsplaner og budsjett. De har begge opprettet studentbedrift og lærer underveis.

Funnet drømmestedet

Jeanette går på metadon på sjuende året. Takket være REHABpiloten er hun nå i ferd med å virkeliggjøre sin gamle drøm: å tilby rusavhengige samvær med hester som ledd i deres rehabilitering. Tilbakemeldingene på ideen fra kommunenes ruskonsulenter er svært positive.

– Jeg har fått startlån fra kommunen og kjøpt meg drømmestedet, et småbruk på Rudshøgda med stor låve og et stort drivhus, stråler Jeanette.

Og hvem skulle trodd at jenta som har vært på kjøret siden hun var 15, som veide 38 kilo og bodde på gata, nå har gjennomført fire år av femårig lærerhøyskole på attføring og startet egen bedrift, «Ro i salen».

Hun har hatt egen hest og vokst opp i stallen. Nå satser hun på å få tak i pensjonerte politi- og terapihester som ikke trenger trening, men som kan være turkamerat og selskap for folk i rehabilitering.

– Jeg har funnet stedet, rolige omgivelser, uten mye mennesker. Her skal det være tid og ro til å være sammen med hestene, bli trygg og kanskje få lyst til å ri litt etter hvert. Trygghet og mestring blir viktige stikkord. Mange i LAR (legemiddelassistert rehabilitering) er fattige på opplevelser. De får metadonen sin og sitter hjemme, ensomme og passive. Da er det ikke rart mange sprekker. Derfor har jeg kalt ett av tilbudene mine «KLAR for opplevelser», sier Jeanette.

Glemmer angsten

Monica Borghagen (48) elsker musikk og spiller gitar og synger i band. Hennes bedriftside er å holde konserter på konferanser og andre steder og holde foredrag om sine livserfaringer. Monica sliter med angst, men glemmer angsten når hun synger selvlagde låter, da løftes hun opp og fylles med intens glede og energi.

– Gründerskolen har lært meg å bruke PC, jeg har utviklet meg selv og blitt tryggere. Samtidig bygger jeg opp et nytt nettverk. Jeg drømmer om å få en uførepensjon og kunne drive med musikk som bi-geskjeft, sier Monica.

En fantastisk ordning

– La oss gå gjennom regnskapet du holder på med. Hvor skal husleie stå? Hva tar du for foredraget?

Leder Lise Aasmundstad snakker til åtte ivrige hoder som sitter i full konsentrasjon over sine PC-er. Stedet er Havna kurs- og konferansesenter på Tjøme og sjøen ligger rett utenfor de store vinduene.

Bedriftskonto. Skattetrekk. Det diskuteres og spørres.

– Husk at dere kan gå fra yrkesrettet attføring til egen bedrift og få ni måneder attføringspenger til egenetablering. En helt fantastisk ordning, reklamerer Lise.

Får praktisk erfaring

Ett-års programmet ER-bedrift baserer seg på Ungt Entreprenørskaps konsept med Studentbedrift. Ungt Entreprenørskap er et samarbeidsprosjekt mellom næringslivet, det offentlige og skolene om elevbedrifter i undervisningen. Elevene får praktisk erfaring med etablering, drift og avvikling av bedrift innenfor trygge rammer. Studentbedrift har forenklete moms- og skatteregler, men ligger

tett opp til aksjeselskap. En studentbedrift kan gå over ett år. Deretter må man registrere seg på vanlige vilkår. Målgruppen for ER-bedrift er tidligere rusavhengige som er tilknyttet NAV gjennom yrkesrettet attføring.

Programmet består av seks samlinger, den siste i utlandet. Etter endt program kan man avgjøre om egenetablering kan være et alternativ til å søke jobb i det vanlige arbeidsmarkedet. Til nå har 40 deltakere vært gjennom ER-bedrift. Flere av dem har startet egen virksomhet. Underveis skaffer de seg selv et par mentorer.

– Programmet inneholder også en god porsjon opplevelser og egenutvikling. Denne gangen har det vært havrafting, ikledd varmedresser og med varm kakao på termos, forteller Aasmundstad.

Ikke A-4 mennesker

Tidligere rusavhengige kan ofte ha egenskaper som egner seg spesielt godt for å starte opp egen bedrift, mener Aasmundstad. De er ikke A-4 mennesker. De har ofte ikke samme ►

«Det eneste målet har vært å bli rusfri. Men du får ikke nødvendigvis noe godt liv av den grunn.»

REHABpiloten

REHABpiloten startet opp i 2004 og er ledet av gründer og LAR-pasient Lise Aasmundstad. LAR-pasienter er rusavhengige som går på enten metadon eller subutex.

REHABpiloten leverer tjenester til blant annet NAV og tidligere rusavhengige på attføring. De tilbyr livsmestringskurset «Ta styring – strategi for gode valg i LAR», ER-bedrift – Entreprenørskap i rehabilitering, konferanser og ferieopphold for tidligere rusavhengige og deres familier.

Lise Aasmundstad ble tildelt Fagrådsprisen i 2006 for sitt virke på rusfeltet. Hun mottar årlig støtte fra Helsedirektoratet, og investeringsfirmaet Ferd (Johan H. Andresen, se portrettet side 22 – 24) garanterer støtte til ER-bedrift – Entreprenørskap i rehabilitering, fram til 2010. De mottar også støtte fra diverse legater og fond. REHABpiloten er aktivt medlem av Nettverk for sosiale entreprenører.

Mer info på: www.rehabpiloten.no

REHABPILOTEN: Kursleder og daglig leder, Lise Aasmundstad, lever et rikt liv på metadon – og er et levende eksempel for deltakerene på at det nytter.

«Empowerment er å gjøre brukerne kjent med mulighetene i det offentlige systemet.»

behovet for trygghet og forutsigbarhet og har gjerne en god porsjon utholdenhet.

– Se for deg Hardangervidda.... Sett en abstinert heroinavhengig i den ene enden. I den andre henger du opp en god dose heroin. Hva skjer? Jo, i løpet av tidelen av et sekund har den abstinente tatt sin avgjørelse. Han går over Hardangervidda – barbeint om nødvendig. Hva sier dette noe om? Mot, viljestyrke

«Vi har et rått velferdssystem!»

Lærer likeverdig dialog

Empowerment er for Aasmundstad blant annet å gjøre brukerne kjent med mulighetene i det offentlige systemet. Kunnskap er grunnpillaren. Kjenner de ikke systemet og mulighetene, kan de ikke bli likeverdige partnere i sin egen attførings- og rehabiliteringsprosess.

– Alle i LAR har krav på Individuell Plan (IP). Men hva er det

som kan bidra til større åpenhet og en likeverdig dialog. Dermed kan deltakerne i større grad bruke ansvarsgruppa som et verktøy for å nå målene i sin individuelle plan.

De aller fleste rusavhengige sliter med stor gjeld. Derfor er man i REHABpiloten opptatt av økonomistyring og gjeldsordninger.

– Den optimale rehabilitering går fra gjeldsordning til startlån. Vi har et rått velferdssystem! Det finnes ufattelig mange muligheter i hjelpeapparatet, men det krever

NYE UTFORDRINGER: *Hvordan kommunisere uten å bruke språk? Gruppearbeid i sosialt samspill hører med. (t.v.)*
For Monica er PC et nytt arbeidsredskap. Da hjelper det at latteren sitter løst. Det kan bli lange dager på samlingene, men innsatsen er upåklagelig. (t.h.)

og handlekraft! Det er utrolig hva tidligere rusavhengige kan være i stand til å mobilisere av krefter dersom man kan visualisere målet, sier Aasmundstad.

Hun mener man i rusfeltet i alle år har vært ensidig opptatt av begrensningene og ikke mulighetene. Det eneste målet har vært å bli rusfri. Men du får ikke nødvendigvis noe godt liv av den grunn, hvis du ikke får hjelp til å fylle livet ditt med meningsfylt aktivitet. Selvspekt og livsglede skapes gjennom arbeid og mestring.

egentlig og hvordan kan en slik plan brukes optimalt? På vårt livsmestringskurs «Ta Styring», et av våre mest populære tilbud, lærer deltakerne hvordan IP kan brukes som et godt styringsverktøy. De blir utfordret på kortsiktige og langsiktige mål. De blir kjent med sine rettigheter, muligheter og forpliktelser.

Deltakerne blir også trent i hvordan de kan oppføre seg for å komme på bølgelengde med fagpersonene i ansvarsgruppa si. De gjøres kjent med ansvarsgruppemetodikk,

mye kunnskap og oversikt, og det sliter ofte folk med. De senere årene er det fokusert mye på brukermidvirking. Men det kreves kunnskap hos brukerne for å nyttiggjøre seg denne muligheten, sier Lise Aasmundstad. ■

«Det finnes ufattelig mange muligheter i hjelpeapparatet, men det krever mye kunnskap og oversikt.»